

Med papper som passion

Noggrannhet. Tålmod. Nyfikenhet. Tre ovärderliga egenskaper för en konservator. Lägg till det en besatthet av materialet – och du har en beskrivning av papperskonservator Lin Zhang Freund.

När man kliver in hos Lin i Sollentuna ser man först bara konstnärsmaterial och ramprover. Innanför den lilla butiken ligger ramverkstaden med sina maskiner. I rummet längst in, osynligt för en vanlig besökare, ligger det allra heligaste: konserveringsverkstaden. Här går tiden i en alldeles egen, vilsam, stilla takt.

– Konstinramningar är en del av mitt arbete. Det ger mig en normal inkomst, så att jag får råd att jobba i mitt tredje rum och får jobba med hela mig. Som papperskonservator blir man bara rik på kunskap, inte i pengar.

JUST NU DELAR Lin sin tid mellan ett deltidsuppdrag åt Moderna museet och sin egen privata kundkrets. Inför en retrospektiv utställning som invigs i slutet av maj ska ett hundratal verk av Siri Derkert renoveras.

– Det är många teckningar, skisser och collage som ska göras i ordning. Hon experimenterade mycket och använde så många olika sorters papper i sin konst. Jag behöver nästan ett obegränsat urval av papper. Det kommer att bli en jättefin utställning.

Allt arbete för Moderna museet utför hon i museets lokaler – det är både en fråga om risk för transportskador och om försäkringar. Som papperskonservator har hon också arbetat för Nationalmuseum, Östasiatiska museet och Kungliga Biblioteket.

– Jag har jobbat med verk av de stora mästarna, Rembrandt till exempel. Men

varje föremål jag håller i är värdefullt och intressant.

DEN EGNA lokalen, en ramverkstad som hon tog över för två år sedan, arbetar hon för privata uppdragsgivare. Där handlar det om helt andra föremål. I dagarna har Lin fått in en förstautgåva av Cajsa Wargs "Hjelpreda i hushållningen för unga fruntimmer" från år 1800. Bokryggen är skadad och lagad av någon okunnig person som bara har limmat fast den lösa ryggen. För att kunna renovera boken

”Mitt jobb är som en kirurgs – om jag får alla bitarna kan jag alltid laga

måste Lin därför börja med att lösa upp limmet.

– Amatörmässiga lagningar gör oftast skadan mycket värre, precis som i det här fallet. Hela boken har ändrat form.

Det första Lin gör, innan hon ens rör vid föremålen hon får till sin verkstad, är att fotografera dem. Därefter tar hon på sig bomullsvantar som behövs för att skydda både henne och föremålet.

– Det kan flyga massor av farliga partiklar i luften när jag packar upp gamla föremål. Särskilt i böcker finns det mycket gamla bakterier. Min man har ställt en

klimatstation här hos mig. Det är skrämmande vad som fastnar i filtret.

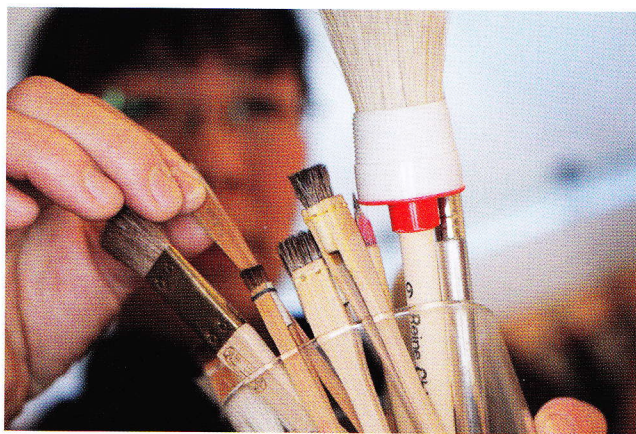
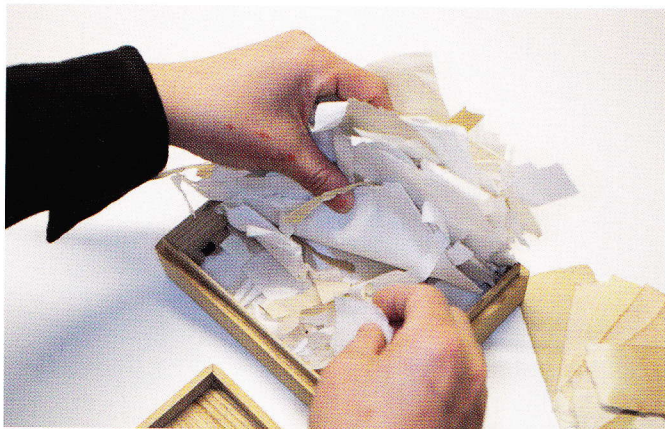
Efter fotograferingen går hon igenom föremålet och gör en tillståndsrapport, för att kunna lämna en offert till kunden. När jobbet är gjort fotograferar hon igen. Kunden får alltid en rapport med bilder före och efter, så det tydligt framgår vad som är gjort. Allt Lin gör ska dokumenteras.

NÄR LIN FÖRSIKTIGT, försiktigt börjar rulla ut en stor linnefordrad karta från 1800-talet hon just fått in från en hembygdsförening i Gällivare... ja då ser laget hopplöst ut för en lekman. Kartan är i småbitar; en oförsiktig rörelse och massor av små fragment skulle spridas i lokalen. Det saknas många bitar och kartan är dessutom lagad med tejp – en styggelse i såna här sammanhang. Men för Lin verkar inget omöjligt.

– Mitt jobb är som en kirurgs – om jag får alla bitarna kan jag alltid laga. Fat-tas det bitar tar jag papper och lagar.

Lin plockar fram en liten låda proppfull med små, små pappersprover. Bläddrar kärleksfullt bland proverna. Känner på struktur och grovlek. Tittar på de otaliga nyanserna av vitt.

– Det här är min godislåda. Ibland hittar jag bitar av papper som jag inte har hemma. Då blir det panik. Jag är materialtökig istället för pryltökig. Jag samlar på fibrer till och med. Ingen annan får komma hit och dammsuga i min verkstad. Ibland är det just de små fibrerna jag behöver.

PAPPERSPROVER ÄR INTE det enda Lin samlar i sin verkstad. Hon har också en stor samling av penslar. Västerländska, kinesiska, japanska står de i olika burkar och hänger längs ytterväggen. Penslar för damm. Penslar för vatten. Penslar för klister.

– Jag älskar att känna på penslar i affärerna. Jag känner på styvheten, hur mjuka de är. De här små hittade jag hos en japansk hantverkare i Tokyo för ett par år sedan. Hon var över 70 år, satt och band penslar för hand. Jag blir helt tokig när jag hittar sånt hantverk.

LIN ÄLSKAR SITT yrke och kan inte tänka sig något annat.

– När jag valde konservatorsutbildningen visste jag att jag valde rätt bana. Jag visste att det var det jag ville göra i resten av mitt liv.

Eftersom den enda konservatorsutbildningen i landet finns vid Göteborgs universitet innebar det tre år av slitsamt veckopendlande mellan Göteborg och Stockholm, där familjen var kvar.

– Som student var jag intresserad av allt. Studentlivet var det bästa jag visste och då menar jag inte pubkvällar och sånt, det hade jag inte tid med.

EFTER DRYGT TIO år i yrket vände Lin tillbaka till Göteborgs universitet för att läsa mastersutbildningen. Det har tagit sin tid eftersom hon jobbar heltid samtidigt; Lin har tagit semestrarna till hjälp för att hinna med studierna. Nu håller hon på med mastersuppsatsen.

Ämnet är en alldeles speciell sorts kinesisk konst, som målades på ark gjorda

av växtmarg. Material och metod är unika och utfördes under en mycket begränsad period från 1830 till slutet av 1800-talet.

– Materialet är dyrbart, bladet skars lövtunt ut i ett enda stycke av mörken i växten. Det finns ingen som kan skära så tunt i dag och det finns inget annat material som reagerar som det här. Fibrerna reser på sig när man målar på det med akvarellfärg eller guache.

LIN PLOCKAR FRAM en av det dryga hundratal tavlor hon har i sin samling, en dyrbar nyårsgåva från en god vän. Hela dokumentationen är rörande, menar Lin. Tavlorna som är målade i Kanton på 1800-talet, togs till Sverige för att ges bort som gåva. Den har sedan bytt ägare några gånger.

En av de andra målningarna i samlingen har konserverats en gång innan

den kom i Lins ägo, vilket ökar dess värde i Lins ögon trots att det gjorts amatörmässigt.

– Jag skulle inte ha gjort likadant. Renoveringen har gjort ytan platt. Allt det som gör materialet så unikt har gått förlorat. Men det är väldigt intressant för mig att studera alla misstag som gjorts, orsak och resultat, och sen skriva ner hur jag skulle ha gjort.

ATT VARA KONSERVATOR innebär att ständigt ta in nya vetenskapliga teorier, utveckla sitt hantverk och lära känna nya material.

– Varje år har vi fortbildningskurser genom Nordiska Konservatorförbundet. Vi har stor respekt för papper som material och älskar att prata om det. Senast hade vi två amerikaner här för en tredagars tejkurs, då gick vi också igenom en massa tejpprover vi sparar. Tejp är ett osäkert material som ändras av solljus.

TEXT ANITA FORS
FOTO JENS LASTHEIN

Lin Zhang Freund

Ålder: 52 år

Familj: man och två tonårsbarn

Bor: Rotebro utanför Stockholm

Yrke: papperskonservator

Pluggade: Konservatorsprogrammet med inriktning mot papper 1993-96, läser nu Mastersprogrammet vid sidan om arbetet.

Hemsida: www.papperskonservering.se

Lästips: Romanen "People of the Book" av Geraldine Brooks (2008) är uppbyggd runt huvudpersonens arbete som papperskonservator.